

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 323/2021-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej AK JUDr. Andrea Slezáková s. r. o., Robotnícka 10, Banská Bystrica, IČO 36 860 999, konajúcej prostredníctvom advokátky a konateľky JUDr. Andrey Slezákovej, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obdo 12/2020 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obdo 12/2020 z 24. septembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), autonómie konania subjektov práva podľa čl. 2 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Obdo 12/2020 z 24. septembra 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“) a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obdo 12/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka žiada zrušiť napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Sťažovateľka sa žalobou podanou na Okresnom súde Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) domáhala vylúčenia nehnuteľností – rodinného domu a pozemkov (ďalej len „nehnuteľnosti“)

zo súpisu majetku úpadcu [REDACTED], a to proti žalovanému [REDACTED], správcovi konkurznej podstaty úpadcu. Sporné nehnuteľnosti sťažovateľka nadobudla na základe kúpnej zmluvy zo 14. decembra 2007 od predávajúcich, ktorí ich nadobudli na základe zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v spojení so zmluvou o pôžičke z 10. novembra 2003 v znení dodatku č. 1 z 11. marca 2005 od sťažovateľkiných rodičov ako dlžníkov.

3. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom č. k. 26 Cbi 82/2011-216 z 30. júla 2015, vychádzajúc aj z právnych záverov ústavného súdu vyslovených v tejto veci v náleze č. k. II. ÚS 427/2013-52 z 18. júna 2014, žalobu zamietol. Okresný súd posúdil zmluvu o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva ako absolútne neplatnú, čím nedošlo k platnému prevodu vlastníckeho práva na právnych predchodcov sťažovateľky, preto ani sťažovateľke nesvedčalo vlastnícke právo k nehnuteľnostiam. Okresný súd uviedol, že zmluva o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva obsahovala ustanovenia, ktoré umožňovali veriteľom v prípade nesplatenia dlhu riadne a včas uspokojiť sa z predmetu zabezpečenia, t. j. ponechať si vlastnícke právo k nehnuteľnostiam bez povinnosti veriteľov vrátiť dlžníkom vzniknutý finančný prebytok, keďže zmluva obsahovala aj ustanovenie, že v prípade trvalého nadobudnutia vlastníckeho práva veriteľmi predstavuje suma poskytnutej pôžičky dohodnutú kúpnu cenu za nadobudnuté nehnuteľnosti, čo súd považoval za tzv. prepadný záloh. Takéto ustanovenie sa prieči dobrým mravom, rovnako je v rozpore s účelom inštitútu zabezpečovacieho prevodu práva. Zmluva spôsobovala značný nepomer medzi vzájomnými plneniami dlžníkov a veriteľov, keď celkovo za poskytnutú pôžičku vo výške 24 895,44 eur nadobudli veritelia nehnuteľnosti v hodnote určenej znaleckým posudkom 37 943,97 eur zaťažené záložným právom zriadeným pre účely zabezpečenia pohľadávky vo výške 3 319,39 eur. Vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam bolo na sťažovateľku prevedené za kúpnu cenu vo výške 92 942,97 eur.

4. Sťažovateľka napadla rozsudok súdu prvej inštancie odvolaním, o ktorom rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 41 CoKR 43/2015-245 z 22. júna 2016. Krajský súd potvrdil napadnutý rozsudok a stotožnil so závermi okresného súdu. Na podporu jeho argumentácie poukázal na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 48/2010, v zmysle ktorého je v rozpore s § 553 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení účinnom do 31. decembra 2007 (ďalej len „Občiansky zákonník“) dojednanie, ktoré umožňuje veriteľovi v prípade omeškania dlžníka stať sa bez ďalšieho trvalým vlastníkom majetku, ktorý tvoril predmet zabezpečenia pri súčasnom zániku zabezpečenej pohľadávky. Rovnaké závery boli vyslovené aj v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 2 MCdo 2/2006, resp. sp. zn. 3 Cdo 144/2010. Z hľadiska náležitostí zmluvy o zabezpečovacom prevode práva poukázal odvolací súd na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 208/2010, v ktorom bolo ustálené, že aj keď § 553 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 2007 neustanovoval žiadne zvláštne obsahové náležitosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, aj táto zmluva musela vyhovovať všeobecným zákonným požiadavkám, najmä musela byť dostatočne určitá. Požiadavka určitosti zmluvy bola naplnená, ak zmluva upravovala aj spôsob naplnenia uhradzovacej funkcie zabezpečovacieho prevodu práva vrátane spôsobu speňazenia predmetu zábezpeky a rozsahu práva dlžníka na vyplatenie rozdielu medzi zabezpečenou pohľadávkou a výťažkom dosiahnutým vykonaním zabezpečovacieho práva, čo v prejednávanom prípade nebolo splnené. Zmluva neupravovala spôsob vyrovnania sa medzi veriteľmi a dlžníkmi, pri prevode nehnuteľnosti na sťažovateľku ani nedošlo k vyrovnaniu medzi

veriteľmi a dlžníkmi, aj keď tu vznikol značný rozdiel medzi hodnotou zabezpečenej pohľadávky a hodnotou prevádzaných nehnuteľností. Odvolací súd ustálil, že tento nepomer dosahoval výšku približne 250 %. Neplatnosť predmetného právneho úkonu spočívala v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka v jeho neurčitosti a rovnako vyplývala aj z § 39 Občianskeho zákonníka.

5. Rozsudok odvolacieho súdu sťažovateľka napadla dovolaním, ktorého prípustnosť odvodila od § 421 ods. 1 písm. c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), t. j. že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Argumentovala znením právnej úpravy účinnej v čase podpisu zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva, z ktorej vyplývalo, že veriteľ sa môže uspokojiť trojakým spôsobom, a to, že (i) si vec ponechá, pričom rozdiel medzi hodnotou zabezpečenej pohľadávky a predmetom zábezpeky vráti pôvodnému vlastníkovi veci, (ii) alebo predmet zábezpeky vydraží na verejnej dražbe, prípadne (iii) predmet zábezpeky prevedie iným spôsobom, aj v tomto prípade buď vráti výťažok po odpočítaní nákladov a pohľadávky s príslušenstvom dlžníkovi, alebo sa výška pohľadávky zmodifikuje. Zo zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva vyplynulo, že v prípade márneho uplynutia lehoty splatnosti pôžičky poskytnutá suma pôžičky predstavuje kúpnu cenu za nehnuteľnosti, ktorých vlastníkmi sa stanú veritelia, pričom v čase podpisu tejto dohody Občiansky zákonník nepovažoval takúto dohodu za neplatnú. Ďalej poukázala na rozsudok veľkého senátu občianskoprávneho a obchodného kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 31 Odo 495/2006 z 15. októbra 2008, kde sa konštatuje, že zmluva o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva by mala pre prípad omeškania dlžníka s úhradou obsahovať ustanovenie o tom, že veriteľ zaťažený majetok speňaží dohodnutým spôsobom a prípadný prebytok speňaženia vráti dlžníkovi alebo sa zabezpečovací prevod práva upraví vo forme kúpnej zmluvy, pričom splatnosť dohodnutej kúpnej ceny bude viazaná na okamih splatnosti zabezpečovanej pohľadávky s tým, že ak dôjde k splneniu dlhu včas, obnoví sa dlžníckovo vlastnícke právo a zanikne veriteľova povinnosť na úhradu kúpnej ceny, ale ak nedôjde k riadnemu a včasnému splneniu dlhu, započíta sa kúpna cena na zabezpečenú pohľadávku. Uvedené podľa sťažovateľky umožnilo jej právnym predchodcom platne nadobudnúť vlastnícke právo k zabezpečeným nehnuteľnostiam. Sťažovateľka nesúhlasila s právnym posúdením odvolacieho súdu, ktorý titul nadobudnutia vlastníckeho práva veriteľmi pripodobnil k tzv. prepadnému zálohu. Podľa jej názoru zabezpečovací prevod práva a záložné právo sú dva odlišné právne inštitúty a nie je možné zabezpečovací prevod práva stotožňovať s prepadným zálohom, ktorý možno dojednať len v zmluve o zriadení záložného práva. Rozdiel spočíva aj v okamihu nadobudnutia vlastníckeho práva, kde poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 33 Odo 38/2006 z 25. marca 2008. Zotrvávala na názore, že v zmysle § 553 Občianskeho zákonníka aj bez výslovného zakotvenia rozvázovacej podmienky v zmluve o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva sa splnením dlhu bez ďalšieho stáva vlastníkom nehnuteľnosti dlžník. Pôvodná právna úprava účinná do 31. decembra 2007 bola len rámcová a poskytovala značnú voľnosť zmluvným stranám týkajúcu sa úpravy zabezpečovacieho prevodu práva. Zákon nestanovoval obligatórnu náležitosť dojednať aj spôsob vzájomného vyporiadania medzi zmluvnými stranami v prípade nesplnenia dlhu. Sťažovateľka zastávala názor, že nie je proti dobrým mravom ani proti zneniu zákona, aby dlžník poskytol veriteľovi zábezpeku vo vyššej hodnote, ako je zabezpečovaný záväzok. Prípadný prebytok na strane veriteľa by mal byť riešený prostredníctvom inštitútu bezdôvodného obohatenia a je na vôli dlžníkov, či eventuálne pristúpia k jeho vymáhaniu. Nemôže byť na ťarchu

sťažovateľky existencia prípadného nepomeru medzi veriteľmi a dlžníkmi, ak ona sama za nadobudnutie vlastníckeho práva riadne zaplatila. Sťažovateľka sa domáhala aj ochrany z titulu dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva v súlade s princípom právnej istoty a ochrany nadobudnutých práv. Poukázala na skutočnosť, že vlastnícke právo nadobudla aj s vedomím dlžníkov, ktorí poskytli príslušnej správe katastra vyhlásenie, že dlh zabezpečený zabezpečovacím prevodom vlastníckeho práva riadne a včas nesplnil.

6. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté v zmysle § 447 písm. c) CSP. Najvyšší súd uviedol, že dovolacie dôvody uvádzané sťažovateľkou a komparácia inštitútu zabezpečovacieho prevodu práva a prepadného zálohu sú úzko späté so skutkovým stavom vecí, ktorým je dovolací súd viazaný a v dovolacom konaní je vylúčené jeho preskúmanie. Ďalej uviedol, že sťažovateľka nešpecifikovala právnu otázku, ktorá mala byť rozhodovaná rozdielne, čím neuviedla ani jej prípadné správne riešenie. Z obsahu podaného dovolania ani nemožno nezameniteľne vyabstrahovať právnu otázku, ktorej riešenia sa sťažovateľka domáha, preto dovolací súd nemohol na dovolacie dôvody formulované sťažovateľkou prihliadať, keďže by došlo k dovolaciemu prieskumu v rozpore s účelom a koncepciou dovolania podľa Civilného sporového poriadku. Navyše rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky, na ktoré sťažovateľka poukazuje, jednak nevykazujú vzájomný rozpor a ani netvoria prax dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP s poukazom na judikát najvyššieho súdu R 71/2018.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podala sťažovateľka ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta:

a) Dovolací súd neposúdil ňou podané dovolanie podľa jeho obsahu, je toho názoru, že z jeho textu bolo možné jasným a logickým spôsobom odvodiť právnu otázku podstatného významu, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

b) Sťažovateľka opätovne popísala obsah jej dovolania, z ktorého vyabstrahovala právnu otázku: *„či je na platnosť Zmluvy o zabezpečovacom prevode práva zo dňa 10.11.2003 potrebné aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka účinné v čase jej uzatvorenia a teda či je predmetná zmluva platným právnym úkonom a či je možné v prípade Zmluvy o zabezpečovacom prevode práva hovoriť o tzv. prepadnom zálohu?“* V tejto súvislosti poukázala na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 51/2020 z 9. júna 2020, kde sa uvádza, že dovolací súd nemôže byť viazaný prípustnosťou dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP tak, ako ju vymedzil dovolateľ.

c) V ďalšom v podstate zopakovala svoju argumentáciu uvedenú aj v podanom dovolaní a týkajúcu sa platnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva s poukazom na rozsudok veľkého senátu Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 31 Odo 495/2006 z 15. októbra 2008, nemožnosti posudzovať zabezpečovací prevod práva ako prepadný záloh, dovolenia nadobudnutia vlastníckeho práva na základe zmluvy o zabezpečovacom prevode práva z dôvodu uhradzovacej funkcie tohto inštitútu. Poukázala na autonómiu konania subjektov práva ako rovnocenných a právne spôsobilých účastníkov zmluvy, ktorí si slobodne dojednali možnosť uspokojenia pohľadávky veriteľov

ponechaním si vlastníckeho práva k predmetu zábezpeky aj napriek disproporcii v hodnote pohľadávky a predmetu zábezpeky.

d) Sťažovateľka dopĺňa svoju argumentáciu aj o rozhodnutia ústavného súdu (I. ÚS 143/07, II. ÚS 165/2011, I. ÚS 3061/11), ktoré sa zaoberali otázkou ochrany dobrej viery nadobúdateľa v súvislosti s možnosťou zachovania jeho vlastníckeho práva napriek nadobudnutiu vlastníckeho práva od nevlastníka.

e) K namietanému porušeniu základného práva v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v dovolacom konaní sťažovateľka uvádza, že dovolanie podala 11. októbra 2016, pričom rozhodnutie dovolacieho súdu jej bolo doručené 3. novembra 2020, konanie na dovolacom súde trvalo viac ako štyri roky a bolo poznačené vznikom zbytočných priesťahov v konaní. Z tohto dôvodu sťažovateľka požaduje aj priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 10 000 eur, poukazujúc sa povahu konania, v ktorom si uplatňovala ochranu svojho vlastníckeho práva.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je sťažovateľkou namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie v dôsledku napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté jej dovolanie z dôvodu, že najvyšší súd neposúdil podané dovolanie podľa jeho obsahu, ale formalistickým spôsobom ho odmietol ako procesne neprípustné. Od uvedeného odvádza sťažovateľka aj porušenie svojho základného práva na autonómne konanie subjektov práva podľa čl. 2 ods. 3 ústavy. Druhá línia argumentácie spočíva v tvrdenom porušení jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov, resp. práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote v dôsledku neprimeranej dĺžky dovolacieho konania, ktoré trvalo viac ako 4 roky. V tejto súvislosti žiada priznať finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 eur.

III.1. K tvrdenému porušeniu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom najvyššieho súdu:

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04, IV. ÚS 194/2020).

10. V prejednávanom prípade dovolacie konanie na najvyššom súde bolo právoplatne ukončené, teda došlo k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky, keďže najvyšší súd s konečnou platnosťou rozhodol o podanom dovolaní napadnutým uznesením, ktoré nadobudlo právoplatnosť 3. novembra 2020.

11. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, že ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní o dovolaní odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K tvrdenému porušeniu práv podľa čl. 2 ods. 3 a čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

12. Sťažovateľka zastáva názor, že najvyšší súd neposúdil ňou podané dovolanie podľa jeho obsahu, ale formalisticky trval na formulovaní právnej otázky, ktorú bolo možné z podaného dovolania vyabstrahovať, a tak uskutočniť dovolací prieskum rozsudku odvolacieho súdu.

13. Ústavný súd v prvom rade dáva do pozornosti svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné. Zároveň ústavný súd svojou judikatúrou oponuje najvyššiemu súdu, ak dovolania posudzuje príliš formalisticky a reštriktívne so zreteľom na posudzovanie skutočného obsahu dovolania a reálne, nie formálne posúdenie existencie dôvodov zakladajúcich možnosť dovolacieho prieskumu (I. ÚS 336/2019, I. ÚS 186/08, I. ÚS 164/2012, IV. ÚS 372/2020).

14. Argumentácia sťažovateľky uvedená v dovolaní vo svojej podstate kopíruje argumentáciu, o ktorú opierala svoj žalobný nárok s výnimkou tvrdení o dôvodnosti poskytnutia ochrany svojmu vlastníckemu právu, ktoré nadobudla dobromyseľne, keďže táto časť argumentácie sa vyskytuje až v podanom dovolaní.

15. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že na argumenty sťažovateľky dali dôkladnú odpoveď sudy nižších inšancií, a zdôrazňuje, že dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom, preto v zásade nie je v rozpore s právnou úpravou civilného procesu, ak najvyšší súd jeho prípustnosť posudzuje prísnejšie: „Jedným zo základných princípov, na ktorých je vystavaná nová procesná úprava dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku, je princíp uvedený v článku 2 ods. 2 CSP, a to princíp právnej istoty, ktorý je definovaný ako stav, v ktorom každý môže očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.“ (MESIARKINOVÁ, S. § 421 [Prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky]. In: ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. *Civilný sporový poriadok*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 1380.)

16. Účelom dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci nie je vyvolať neobmedzený prieskum zákonnosti rozhodnutia odvolacieho súdu ako celku, ale vyriešenie právnej otázky, na ktorej posúdení bolo napadnuté rozhodnutie založené a ktorá z hľadiska jej vymedzenia spadá pod niektorý z dôvodov prípustnosti dovolania uvedených v § 421 ods. 1 CSP. Z hľadiska nárokov, ktoré dovolací súd kladie na formuláciu dovolania, resp. dovolacej otázky a jej následného subsumovania pod konkrétny dôvod prípustnosti dovolania, je ústavný súd následne oprávnený posudzovať, či príliš formalistický prístup najvyššieho súdu nevedol v konkrétnej veci k odopretiu práva dovolateľa na prístup k súdu v materiálnom zmysle.

17. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok (III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 a 36).

18. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu. Takýmto obmedzením sú aj § 420 a § 421 CSP, ktoré vymedzujú prípady, keď je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok (I. ÚS 50/2020).

19. V prejednávanej veci je potrebné vziať do úvahy, že odvolací súd svoje právne závery oprel o rozhodnutia najvyššieho súdu týkajúce sa posúdenia otázky obsahových náležitostí a platnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva. Sťažovateľka sa v podanom dovolaní ani nesnažila spochybníť a konfrontovať právne názory, ktoré odvolací súd prezentoval ako ustálenú judikatúru odvolacieho súdu, a tým aj riadne odôvodniť prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

20. Odvolací súd posúdil zmluvu o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva ako absolútne neplatnú z dôvodu jej rozporu s dobrými mravmi, ako aj z dôvodu jej neurčitosti, pretože umožňovala uspokojenie veriteľa ponechaním si vlastníckeho práva k predmetu zabezpečenia bez dohodnutia si spôsobu vyporiadania prípadného rozdielu v hodnote prevádzaného vlastníckeho práva a hodnote zabezpečenej pohľadávky. Odvolací súd poukázal na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/98/2004, v zmysle ktorého podstatou zabezpečovacieho prevodu práva je dočasná zmena v subjekte práva do momentu splnenia záväzku. Ďalej vyložil § 553 Občianskeho zákonníka do prijatia novely zákona č. 568/2007 Z. z., keďže znenie právnej úpravy bolo pôvodne stručné, preto pri výklade tohto ustanovenia mali sudy prihliadať na zmysel a účel daného ustanovenia (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/58/2008). Absolútnu neplatnosť zmluvy o zabezpečovacom prevode práva podporil právnymi závermi vyslovenými najvyšším súdom v rozsudku sp. zn. 1Cdo/48/2010, v zmysle ktorého je v rozpore s § 553 Občianskeho zákonníka také dojednanie, podľa ktorého sa veriteľ v prípade omeškania dlžníka stane trvalým vlastníkom prevedeného majetku pri súčasnom zániku zabezpečenej pohľadávky, keďže by išlo o obdobu prepádneho zálohu. Inštitút prepádneho zálohu bol predmetom rozhodnutí sp. zn. 2 MCdo 2/2006 a sp. zn. 3 Cdo/144/2010. Požiadavka určitosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva uzatvorenej do 31. decembra 2007 bola formulovaná v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 208/2010 a sp. zn. 1 Cdo 58/2008 a spočívala v jednoznačnom určení spôsobu vyporiadania strán pre prípad, ak dlžník svoju pohľadávku riadne a včas neuhradí.

21. Ústavný súd považuje za významný aj záver odvolacieho súdu, ktorý na návrh sťažovateľky podaný za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 31. júna 2016 nepripustil dovolanie proti potvrdzujúcemu rozsudku krajského súdu, keďže zastával názor, že súdna prax sa

jednoznačne zhodla na závere, že aj v období do 1. januára 2008 pre platnosť zmluvy o zabezpečovacom prevode práva nemohlo dôjsť k obchádzaniu všeobecných náležitostí uvedených v § 37 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka, pričom absencia niektorej z podstatných náležitostí zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, ktoré nebolo výslovne obsiahnuté v právnej úprave, ale má význam pre posúdenie určítosti a zrozumiteľnosti právneho úkonu, má vždy za následok neplatnosť zmluvy o zabezpečovacom prevode práva. Tento záver odvolacieho súdu síce nemá vplyv na otázku prípustnosti dovolania, ktorú najvyšší súd posudzoval podľa novej procesnoprávnej úpravy, avšak zdôrazňuje názor odvolacieho súdu, že jeho právne posúdenie veci vychádza z jednotnej judikatúry najvyššieho súdu.

22. Sťažovateľka v podanom dovolaní zdôrazňuje iba svoj názor na právne posúdenie žalovaného nároku, s ktorým sa určitým spôsobom už vysporiadali súdy nižších inštancií. Navyše nereflektuje na žiadne rozhodnutie dovolacieho súdu (prípadne ústavného súdu) podporujúce jej právny názor, odkazuje iba na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky, pričom rozsudok veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 31 Odo 495/2006 z 15. októbra 2008, na ktorý sa sťažovateľka odvoláva, obsahuje právne závery, ktoré práve podporujú závery odvolacieho súdu vyslovené v tejto veci a z ktorých ústavný súd cituje:

„Zabezpečovací prevod práva nemožno dojednať ako fiduciárny prevod práva (teda tak, že riadnym a včasným splnením zabezpečovanej pohľadávky sa neobnoví vlastnícke právo dlžníka k veci a ten bude mať k dispozícii iba právo dožadovať sa spätného prevodu vlastníctva, ktoré nie je právom vecným a pre tretie osoby rozpoznateľným). Sankciou absolútnej neplatnosti bude označené takéto dojednanie o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva, podľa ktorého síce bola dojednaná rozvázovacia podmienka (pre prípad riadneho a včasného splnenia zabezpečenej pohľadávky), avšak omeškanie dlžníka s riadnym a včasným splnením zabezpečenej pohľadávky má privodiť ten následok, že sa veriteľ bez ďalšieho stane (pri súčasnom zániku zabezpečenej pohľadávky) trvalým vlastníkom prevedeného majetku. Obdobne je nutné pozeráť aj na dohody, podľa ktorého by mal ten istý následok privodiť (v prípade dlžníkovho omeškania) jednostranný úkon veriteľa adresovaný dlžníkovi.“

23. Druhý odkazovaný rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 33 Odo 38/2006 z 25. marca 2008 sa venuje problematike prepadného zálohu: *„V posudzovanom prípade žalovaní aj naďalej tvrdia, a teda nespochybňujú zistenie, že žalobcom požičali dňa 9. 9. 1994 čiastku 514.227 Kč na dobu jedného mesiaca. V ten istý deň účastníci uzavreli kúpnu zmluvu, podľa ktorej malo dôjsť k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zo žalobcov na žalovaných (za kúpnu cenu rovnajúcu sa požičanej sume) až potom, čo sa žalobcovia ocitnú v omeškaní s vrátením pôžičky poskytnutej im žalovanými. Zmyslom a účelom kúpnej zmluvy nebola teda v skutočnosti kúpa nehnuteľnosti žalovanými, ale splnenie záväzku zo zmluvy o pôžičke prevodom nehnuteľností do vlastníctva žalovaných namiesto vrátenia peňazí, ak pohľadávka nebude žalobcovi riadne a včas splnená. Skutočným zmyslom kúpnej zmluvy z 9. 9.1994 bolo preto dohodnutie tzv. prepadného zálohu. Takýto právny úkon je však, ako bolo vyššie vysvetlené, neplatný pre rozpor s účelom zákona podľa § 39 Obč. zák.“*

24. V súvislosti s námietkou o nemožnosti stotožnenia inštitútu zabezpečovacieho prevodu práva a prepadného zálohu je potrebné zdôrazniť, že v rámci právnej argumentácie odvolacieho súdu, ako aj najvyššieho súdu, na ktorú odvolací súd odkazuje, tu nedochádza k stotožňovaniu týchto dvoch

inštitútov, ale iba k ich komparácii na účely demonštrácie podobnosti z hľadiska účelu a funkcie zabezpečovacích prostriedkov.

25. Pri porovnaní odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu a argumentácie sťažovateľky v podanom dovolaní možno akceptovať záver najvyššieho súdu, že sťažovateľka svoje procesné podanie neformulovala dostatočne určito na to, aby iniciovala dovolací prieskum právneho názoru odvolacieho súdu, pretože ňou predkladané argumenty boli súdnou praxou vyriešené, a to nielen s poukazom na prax najvyššieho súdu, ale aj s prihliadnutím na ňou predkladané rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky. V tomto smere bolo na mieste žiadať precíznejšiu formuláciu podaného dovolania, a to z dôvodu, že závery odvolacieho súdu vychádzali zo stabilnej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu.

26. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti poukazuje na závery nálezu sp. zn. I. ÚS 51/2020, z ktorého vyvodzuje, že dovolací súd nie je viazaný tým, o ktorý z prípadov právnej otázky podľa § 421 ods. 1 CSP oprel prípustnosť dovolania dovolateľ v konkrétnej veci. Pre správnosť pochopenia záverov ústavného súdu je potrebné z uvedeného nálezu citovať: «Najvyšší súd nemôže byť viazaný tým, o ktorý prípad právnej otázky podľa § 421 ods. 1 CSP oprel prípustnosť dovolania dovolateľ. Situácia dovolateľa sa totiž môže v priebehu dovolacieho konania meniť. Napríklad ak dovolateľ tvrdí, že právna otázka ešte nebola na dovolacom súde riešená a medzičasom k jej vyriešeniu došlo. V tomto prípade sa prípustnosť dovolania zmení počas konania. Dokonca treba pripustiť aj to, že dovolateľ vymedzí prípustnosť eventuálne, pokiaľ má pochybnosť o tom, ako interpretovať pojem „ustálená rozhodovacia prax“. Dovolanie tak bude prípustné aj vtedy, ak napríklad dovolateľ prípustnosť odôvodnil odklonom od ustálenej praxe najvyššieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. c) CSP], no najvyšší súd zistí, že v skutočnosti nejde o odklon, ale o nejednotnosť takejto praxe [§ 421 ods. 1 písm. c) CSP]. Tiež nemožno akceptovať taký výklad, že najvyšší súd by nemohol pri posúdení prípustnosti dovolania zohľadňovať tie svoje stanoviská a rozhodnutia, ktoré dovolateľ neoznačil. Rozhodnutia najvyššieho súdu jednak nie sú systematicky nikde usporiadané a publikované, a preto ich znalosť je často len otázkou náhody.»

27. Uvedený právny názor, ktorý bol v náleze vyslovený ako *obiter dictum*, nie je aplikovateľný na obsah dovolania podaného sťažovateľkou. Z porovnania posudzovaných prípadov je zrejmé, že vo veci sťažovateľky nejde o prípad, keď by dovolací súd formalisticky trval na označení konkrétneho dôvodu prípustnosti dovolania a ignoroval možnú existenciu iného dôvodu. Sama sťažovateľka prípustnosť dovolania nevymedzila jednotlivo ani eventuálne. Na jej prípad sa nevzťahuje ani záver, že nemohla odkázať na rozhodovaciu činnosť dovolacieho súdu z dôvodu nepublikovania jeho rozhodnutí. Ďalšou podstatnou okolnosťou bolo, že citovaný nález ústavného súdu sa dotýka prípadu, keď bolo dovolanie, ktorého prípustnosť bola odvodená od neexistencie ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, odmietnuté z dôvodu, že dovolací súd poukázal na vlastnú rozhodovaciu prax, ktorá podľa názoru ústavného súdu nedávala odpoveď na konkrétne otázky formulované v podanom dovolaní.

28. Z uvedeného vyplýva, že argumenty uvádzané sťažovateľkou v podanom dovolaní relevantne neodôvodňovali prípustnosť dovolania pre tvrdené nesprávne právne posúdenie veci, preto záver najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania z dôvodu jeho procesnej neprípustnosti nie je spôsobilý negatívne zasiahnuť do práva na prístup k dovolaciemu súdu, ktoré nie je absolútne, ale podlieha zákonným obmedzeniam v zmysle § 421 CSP. Argumentácia sťažovateľky v podanom dovolaní

predstavuje jej polemiku s názormi odvolacieho súdu, ktoré boli v odôvodnení rozhodnutia prezentované ako ustálená prax dovolacieho súdu. S ohľadom na účel a význam dovolacieho konania, ktorého výsledkom môže byť aj zrušenie už právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu, bolo oprávnené trvať na požiadavke, aby sa sťažovateľka neobmedzila iba na opakovanie už predkladanej právnej argumentácie, ale aby relevantným spôsobom konfrontovala alebo spochybnila závery odvolacieho súdu poukazom na rozdielnu prax dovolacieho súdu, prípadne aj poukazom na odklon od ustálenej dovolacej praxe.

29. K námietke sťažovateľky o potrebe poskytnutia ochrany jej vlastníckemu právu z dôvodu, že ho nadobudla dobromyseľne ústavný súd uvádza, že táto právna otázka nebola predmetom posudzovania v konaní pred prvoinštančným súdom ani odvolacím súdom, pretože ju sťažovateľka neuplatnila, teda odvolací súd sa ňou nemohol zaoberať, a preto nemožno uvažovať o prípadnom nesprávnom právnom posúdení tejto otázky odvolacím súdom. Sťažovateľka sama uvádzala tieto úvahy až v dovolacom konaní.

30. Tvrdené porušenie autonómie konania subjektov práva podľa čl. 2 ods. 3 ústavy sťažovateľka odvádza od nesprávnosti právnych záverov všeobecných súdov, ktoré ako také nie sú predmetom posudzovania ústavného súdu. Navyše porušenie tohto článku bolo namietané v súvislosti s porušením základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ktorých porušenie ústavný súd v rámci predbežného prerokovania tejto ústavnej sťažnosti nevidel.

31. Z pohľadu námietok sťažovateľky v ústavnej sťažnosti je možné uzavrieť už v štádiu jej predbežného prerokovania, že medzi napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

32. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2021

Libor DUEĽA
predseda senátu